

Tôi sinh ra và lớn lên ở Miền Bắc hay theo cách nói của người Miền Nam thì tôi là thằng Bắc rặc. Hồi nhỏ tôi cùng bố mẹ sống với ông bà ngoại ở 82 Lò Đúc, cái phố có hai hàng cây Sao Đen được nối tiếp với hai hàng cây bàng cao vút, xum xuê lá mà những năm 1960 – 1964 được dân Hà Nội mệnh danh là phố “cò ỉa”. Không ai hiểu vì lý do gì mà tự nhiên vào thời kỳ đó cò từ khắp nơi đến làm tổ trên những cành cây Sao Đen. Cả đoạn phố từ ngã ba Trần Xuân Soạn đến đứng trước cửa nhà tôi, ranh giới của các hàng cây Sao Đen với hàng cây bàng đầy cò. Không ít người đi trên đường đã được lũ cò “tặng” cho một bãi phân trắng lên đầu hay lên quần áo. Sông xanh hơn nữa thì có khi còn được tặng cả một con cá đang còn giẫy.

Ông bà tôi có một sân vườn khá rộng với đủ loại cây ăn quả, hoa mà hồi bé tôi thường rủ lũ bạn vào chơi khăng, chơi xèng, đánh quay. Ngoài ngôi nhà chính còn một dãy nhà ngang dọc theo vườn mà lúc trước gồm nhà bếp, nhà để xe, phòng ngủ cho lái xe và phòng ngủ cho bác Phúc, một phụ nữ trạc tuổi mẹ tôi, mồ côi từ bé và được ông bà tôi đón về nhà như con nuôi của ông bà. Bác tự nguyện xin làm người giúp việc cho gia đình. Cho đến cuối đời bác không hề có một mối tình nào mặc dù nhiều lần ông bà, bố mẹ tôi hoặc các cô chú cố gắng làm mối cho bác. Không bao giờ tôi biết được lý do vì sao bác không lấy chồng.

Hè năm 1958, khi tôi chuẩn bị vào học lớp 1 thì chính quyền thành phố đến trưng thu khu vườn của 3 nhà 78, 82, 84 để xây dựng khu nhà tập thể 1 tầng cho công nhân Nhà máy rượu Hà Nội. (Từ thời Pháp, khi phố Lò Đúc được hình thành thì vì một lý do nào đó nên không có số nhà 80. Hồi đó người lớn thường nói đùa là các công nhân của Sở Địa Chính đẩy xe ba gác đi đóng biển số nhà nhưng làm rơi trên dọc đường biển số 80 nên họ cho nhảy cách từ 78 thẳng lên 82). Thời này còn có đền bù chứ khi đó chỉ trưng thu theo lệnh. Tất cả các cây trong vườn bị đốn sạch để sau vài tháng, song song với dãy nhà ngang có từ trước xuất hiện thêm một dãy nhà ngang nữa. Mỗi dãy nhà có 6 căn hộ cho các gia đình. Ông bà tôi phải thu xếp cho bác Phúc một khoang dưới gầm cầu thang vì gia đình không còn phòng nào trống. Ngay cả cái bếp của gia đình cũng bị lấy và sửa thành căn hộ cho công nhân nên bác Phúc phải nấu cơm cho cả gia đình ở ngoài hành lang.

Những gia đình công nhân mới đến toàn từ nông thôn ra, lại nhiều trẻ nhỏ nên ầm ĩ suốt ngày. Lũ trẻ chúng tôi bị mất chỗ chơi nên đành phải lui ra phía ngoài, chỗ đường đi vào vườn nhà, rộng đủ cho xe tải qua lại. Trong số các gia đình đó có hai gia đình người Miền Nam, được gọi là “cán bộ tập kết”. Họ rất khệnh khạng và thường có yêu sách này nọ. Đây là những người Miền Nam đầu tiên tôi tiếp xúc và họ đã làm tôi có ác cảm với dân Miền Nam vì tôi nghĩ ai ở miền Nam cũng như vậy. Lũ trẻ chúng tôi thường bị họ xua đuổi khi đang chơi, điều mà trước khi không bao giờ ông bà, cô chú tôi làm. Tôi ghét họ và dần dần ghét cả những người nói giọng Nam gặp ở ngoài đường. Dân Miền Nam tập kết có một câu lạc bộ riêng của họ, gọi là “Câu lạc bộ Thống Nhất” ngay sát Hồ Gươm. Tại đó thường xuyên có những cuộc gặp gỡ mà chỉ có họ, dân Miền Nam hoặc khách mời mới được vào. Mỗi lần đi qua cái cổng sắt đó là tôi cùng mấy thằng bạn cũng nhỏ vài bãi nước bọt.

Tất cả tự nhiên đảo ngược khi học hết lớp 3 tôi được bố mẹ mua cho cuốn sách “Đất rừng Phương Nam” của nhà văn Đoàn Giỏi. Chỉ đọc vài trang đầu là tôi thấy say mê. Tôi bị lôi cuốn bởi những tình tiết của câu chuyện. Về cậu bé An, về ông già bắt rắn, về Võ Tòng, ... và về cách sống chân phương, mộc mạc của người dân Miền Tây Nam Bộ, về sông nước, về rừng Phương Nam. Tôi thấy tính cách những nhân vật trong truyện hoàn khác với những lão “hàng xóm, dân tập kết” của tôi. Tự nhiên tôi thấy yêu Miền Nam và muốn được tận mắt nhìn thấy cuộc sống của người dân Miền Tây Nam Bộ. Cho đến giờ, sau 60 năm tôi vẫn ao ước có được cuốn truyện đó trong tay để ngẫu nhiên đọc lại một lần nữa. Tôi muốn một lần nữa được uống từng ngụm văn mộc mạc nhưng tuyệt vời của nhà văn Đoàn Giỏi. Sau này, khi lớn lên, có tầm nhìn rộng hơn, suy nghĩ sâu hơn thì tôi mới nhận ra rằng không ít người trong số “cán bộ tập kết” đó có cách xử sự mà ta thường nói “có biết bố mày là ai không?”. Những người này cho rằng họ phải **được hưởng đặc quyền hơn những người khác bởi vì họ là “cán bộ tập kết” nhằm hoàn thành “sứ mệnh cao cả”.**

Những người cùng lứa tuổi tôi chắc chắn còn nhớ bài thơ của **Tố Hữu, vua bưng bô của chế độ** viết về cảnh công an ở Hải Phòng đi tuần đêm để đảm bảo giấc ngủ cho các học sinh Miền Nam. Thời đó, bài thơ này đã được đưa vào chương trình giảng dạy cấp 1 mà chúng tôi phải học thuộc, phải phân tích nội dung, ý nghĩa

cao cả của nó. **Sau này nghĩ lại tôi mới thấy lũ trẻ chúng tôi bị nhồi sọ như thế nào.** Mẹ kiếp, giấc ngủ của mấy đứa trẻ ranh quan trọng hơn giấc ngủ của các công nhân ngày đêm làm việc quần quật trong nhà máy hay giấc ngủ của những người nông dân cả ngày chống mông lên trời, úp mặt xuống đất hay sao???

Nhờ về Việt Nam thực hiện các dự án “*xóa đói giảm nghèo*” của chính phủ Séc giúp đỡ Việt Nam theo qui định của EU mà năm 2006 tôi mới được nhìn tận mắt Miền Nam “của tôi”. Lúc đó tôi mới có điều kiện tiếp xúc với người dân Miền Nam hiền lành, chất phác, ruột để ngoài da, sẵn sàng chia cho người khác những gì họ có. Tôi yêu Miền Nam và yêu người dân Miền Nam từ đó. Họ hoàn toàn khác hẳn những ông, bà “cán bộ tập kết” mà tôi đã gặp hồi nhỏ. Sinh ra và lớn lên ở Miền Bắc nhưng nếu giờ đây cho phép tôi chọn nơi sống của mình đến cuối đời khi chế độ tà quyền cộng sản Việt Nam sụp đổ thì tôi sẽ không ngần ngại nói rằng “nơi tôi trú hơi thở cuối cùng sẽ là một nơi nào đó trong Nam. Có thể là Nha Trang, Đà Lạt, Sài Gòn hay vùng sông nước Cửu Long”.

Tôi sinh ra và lớn lên trong chế độ cộng sản. **Cũng như những người cùng thế hệ tôi cũng bị đầu độc, bị nhồi sọ ngay từ khi mới bước đến trường về lòng căm thù “đế quốc Mỹ”** cùng “chính phủ bù nhìn” của Cố Tổng Thống Ngô Đình Diệm. **Tôi cũng bị nhồi sọ cho cái tư tưởng “giải phóng Miền Nam, thống nhất đất nước” ngay khi mới học lớp 1.** Có 1 điều mà tôi có thể khẳng định là tôi chưa bao giờ yêu và cảm thấy phải yêu ông Hồ như nhiều đứa trẻ khác. Trong nhà tôi, kể từ khi ở với ông bà hay sau này ở với bố mẹ chưa bao giờ có ai treo hình ông Hồ như các gia đình khác.

Có lẽ tôi may mắn hơn những đứa trẻ cùng lứa tuổi là tôi được sống với những người hiền biết như bố, như các bác, các chú nên khi lớn lên, có được nhận thức của mình thì **tôi dần dần hiểu bản chất thối nát, thâm hiểm và ác độc của cộng sản.** Chính vậy nên dù đã là sĩ quan, thiếu úy, trung úy rồi thượng úy nhưng tôi luôn tìm cách thoái thác để không phải tham gia nhóm cảm tình đảng rồi trở thành đảng viên. Chính thế nên có lẽ tôi là một trong những số rất ít sĩ quan trung cấp (từ thượng úy đến thượng tá) không phải là đảng viên. Đó là điều an ủi không nhỏ đối với tôi.

Từ khi nhận biết được bộ mặt thật của chế độ cộng sản thì tôi càng yêu tự do và tôi hạnh phúc khi chọn được con đường đi của mình với tiêu chí **“chế độ cộng sản phải bị đào thải khỏi lịch sử”**. Tôi đứng về phía những người đấu tranh cho tự do, cho nhân quyền và cho thế giới không còn chủ nghĩa cộng sản. Tôi tin và biết sẽ giữ được con đường đi của mình cho đến những giờ phút cuối cùng của cuộc đời.

Czech Republic, 24.7.2021
Đoàn Phú Hòa